

Het vertalen van de iussivus in Psalm 20

Oersettersmiddei fan 12 april 2022 yn Ljouwert

Auteur: Dr. E.J. Keulen

In Psalm 20 wordt in vijf verzen op rij een iussivus gebruikt. Een spreker spreekt de koning/gezalfde aan over het optreden van God. De vraag is nu wat de iussivus hier uitdrukt/hoe je de iussivus vertaalt.

Drie pogingen

Verzuchting:

v 2 Antwurde de HEAR dy mar wannear'tst yn 'e knipe sitst,
beskerme de namme fan Jakobs God dy mar.
v 3 Stjoerde er dy út syn hillichdom mar help
en stie er dy út Sion wei mar by.

Hoop, verwachting:

v 2 Mei de HEAR dy antwurdzje wannear'tst yn 'e knipe sitst,
mei de namme fan Jakobs God dy beskermje.
v 3 Hy moat dy út syn hillichdom help stjoere
en út Sion wei dy bystean.

Oproep:

v 2 Lit de HEAR dy dochs antwurdzje wannear'tst yn 'e knipe sitst,
lit de namme fan Jakobs God dy dochs beskermje.
v 3 Lit er dy út syn hillichdom dochs help stjoere
en dy út Sion wei bystean.

Voorbeelden van andere vertalingen

NBV21:	<u>Moge</u> de HEER u antwoorden in dagen van nood en de naam van Jakobs God u beschermen.
NFB:	<u>Mei</u> de Heare Jo antwurdzje wannear't jo yn need binne, de namme fan Jakobs God jo ûnferwinber meitsje.
Naardense Bijbel:	<u>Moge</u> de Ene je antwoorden ten dage van benauwing...
NRSV:	The Lord <u>answer</u> you in the day of trouble! The name of the God of Jakob <u>protect</u> you! <u>May</u> he send you help from the sanctuary...

Identificatie van de iussivus

De werkwoordsvorm zelf laat meestal niet zien dat een *yiktol* als iussivus moet worden gelezen. Dit moet duidelijk worden uit de opbouw van de zin. Een *yiktol* in de tweede of derde persoon aan het begin van een zin is vaak een iussivus. Verder kan in de grotere context soms

een indicatie worden gevonden dat een *yiktol* als iussivus moet worden gelezen. Dit geldt bijvoorbeeld wanneer een *yiktol* wordt gevolgd door een *we-yiktol* of wanneer er cohortativi omheen staan.¹

Overwegingen bij het vertalen²

Gesenius-Kautzsch zegt over de iussivus: 'The jussive is especially found in the 2nd and 3rd person singular and plural to express a more or less definite desire that something should or should not happen.'³ Lettinga vertaalt *yiktol* (iussivus) met 'laat hij doden, hij moet doden' en zegt dat wilsuitingen o.a. door de iussivus tot uiting worden gebracht, waarbij het in dit geval om een bevel of verzoek aan de 3e persoon gaat.⁴ Zo lijkt de iussivus sterker te zijn dan 'zomaar' een wens. Daarmee lijkt de vertaling 'moge' problematisch te worden. Het is niet alleen verouderd taalgebruik, maar lijkt te veel op een verzuchting of een wens.

Taalkundig wordt in Psalm 20 dezelfde werkwoordsvorm gebruikt als bijvoorbeeld bij de scheppingsacties van God (Genesis 1) en de zegen van Aäron (Numeri 6:22-26).

*In Genesis 1:3 spreekt God en is er geen geadresseerde. Het is een scheppingsactie: een sterke *oproep om tot stand te komen*: 'Laat er licht zijn.' 'Er moet licht zijn.' Gezien het dringende karakter van de oproep uit Gods mond zou een vertaling van de iussivus met 'moatte' hier goed kunnen, lijkt me: 'Der moet ljocht komme.'

Ter vergelijking:

NBV21:	'Laat er licht zijn'
NFB:	'Lit der ljocht komme'
Naardense Bijbel:	'Geschiede er licht!'
NRSV:	'Let there be light'

*In Numeri 6,22-26 spreekt de priester tot het volk op gezag van God over het beoogde optreden van God. De opdracht van de priester is het uitspreken van een *toezegging* van zegen door God aan de toehoorder. In vers 27 wordt vervolgens duidelijk dat God zelf de zegen zal uitvoeren. Dit is geen wens of gebed. Het zou te dwingend zijn als de priester zou zeggen dat God jou 'moet' zegenen. De iussivus zou hier vertaald kunnen worden met 'Lit de HEAR dy seinigje' of misschien beter – omdat het een toezegging is – met 'De HEAR sil dy (grif) seinigje' (vergelijk Naardense Bijbel).

Ter vergelijking:

---

¹ Zie ook E. Talstra, 'Blessing, Harvest and History. A Proposal for Exegetical Methodology', *Calvin Theological Journal* 36 (2001) 304. Hij verwijst naar A. Niccacci.

² Met dank aan Eep Talstra.

³ Gesenius-Kautzsch, §109.

⁴ Lettinga, §42d, §72i.

NBV21:	'Moge de HEER u zegenen en u beschermen, moge de HEER het licht van zijn gelaat over u doen schijnen en u genadig zijn...'
NFB:	'Mei de Heare dy segenje en behoedzje.'
Naardense Bijbel:	'De Ene zal je zegenen en je bewaken! De Ene laat zijn aanschijn tot je oplichten en is je genadig!'
NRSV:	'The Lord bless you and keep you...'

*In Psalm 20 spreekt een spreker (wij) de koning/gezalfde (jij) aan over het optreden van God (hij). Onder andere NFB en NGB noemen deze psalm een gebed, maar dat is niet waarschijnlijk, omdat de koning in plaats van God wordt aangesproken (pas in het laatste vers (20:10) wordt God direct aangesproken). Is het een wens? Als een iussivus een toezegging/oproep is om iets tot stand te laten komen, lijkt Psalm 20 eerder een oproep/toezegging dan een wens te zijn dat God de koning zal beschermen. De vertaling zou dan worden: 'Lit de HEAR dy dochs antwurdzje' of 'De HEAR moat dy antwurdzje'. De tweede optie lijkt wat sterk, omdat een spreker over God spreekt.

Concluderend lijkt de iussivus een oproep/toezegging dat iets tot stand komt. De precieze vertaling hangt af van spreker en adres. Als een mens spreekt over God, vertaal je bijvoorbeeld misschien eerder met 'Lit er....' dan met 'Hy moat...'.

De iussivus in Psalm 13:6 zou dan bijvoorbeeld vertaald worden met:

v 6 Mar iksels ha altyd op jo trou fertroud,
myn hert moat bliid wêze, om't jo helpe.

In Psalm 19:15 (adres is 'God') zou het dan bijvoorbeeld worden:

v 15 Litte de wurden út myn mûle
en de prakkesaasjes fan myn hert jo dochs nei 't sin wêze....

De vertaling van de eerste verzen van Psalm 20 wordt dan:

v 2 Lit de HEAR dy dochs antwurdzje wannear'tst yn 'e knipe sitst,
lit de namme fan Jakobs God dy dochs beskermje.
v 3 Lit er dy út syn hillichdom dochs help stjoere
en dy út Sion wei bystean.
v 4 Lit er dochs oan al dyn offers tinke
en dyn brânoffers op priis stelle. *sela*

Naast taalkundige overweging is het dan nog de vraag wat gangbaarder (liniger) Fries is. 'Lit er dêr dochs mei ophâlde' klinkt iets minder sterk dan 'Hy moat dêr mei ophâlde'.

Tegelijkertijd klinkt wat my betreft 'Hy moat dêr mei ophâlde' gangbaarder dan 'Lit er dêr dochs mei ophâlde'.

Ik vraag me af of je dan in het geval van Psalm 20 zou kunnen variëren/afwisselen:

v 2 Lit de HEAR dy dochs antwurdzje wannear'tst yn 'e knipe sitst,
lit de namme fan Jakobs God dy dochs beskermje.

v 3 Hy moat dy út syn hillichdom help stjoere
en dy út Sion wei bystean.

v 4 Lit er dochs oan al dyn offers tinke
en dyn brânoffers op priis stelle. *sela*